

Weidegang en huisvesting van melkvee in Nederland

Samenvatting

Weidegang geniet vanuit het oogpunt van gezondheid en welzijn de voorkeur boven het langdurig of permanent binnen houden van melkvee, met inachtneming van een aantal voorwaarden. Zo moeten de bedrijfsomstandigheden geschikt zijn en dient het management aangepast te zijn aan weidegang. Omdat veel melkkoeien nog slechts beperkt of geen weidegang hebben, dient de huisvesting en het management geoptimaliseerd te worden. Er zijn een aantal onderdelen van de stal die extra aandacht behoeven zoals de kwaliteit van de ligplaatsen, het vloeroppervlak, de inrichting van de stal en de veedichtheid.

Aanleiding

De melkveehouderijsector heeft de laatste 30 jaar een ontwikkeling doorgemaakt waarbij het aantal bedrijven sterk is gedaald, het aantal koeien per bedrijf sterk is toegenomen en de productie per koe aanzienlijk is gestegen. Door stijging van de kostprijs en daling van de melkprijs zet deze tendens zich voort. Dit heeft ertoe geleid dat koeien steeds langer en in toenemende mate permanent worden opgesteld. Belangrijke redenen hiervoor zijn: grote koppels koeien en een te kleine huiskavel, arbeidsefficiëntie, hoog productieniveau van melkkoeien dat vraagt om een aangepast voermanagement en het gebruik van automatische melksystemen. Veel melkveestallen zijn niet ingericht op het permanent opstallen van vee. Sommige stalontwerpen dateren van eind jaren 70 en zijn met name ingericht voor arbeidsbesparing. Op dit moment vindt er echter wel op grote schaal renovatie en vernieuwing van de melkveestallen plaats. Een overgrote meerderheid van de bevolking vindt het belangrijk dat koeien weidegang hebben. Het welzijn van de melkkoe wordt als belangrijkste reden genoemd.

Afwegingen

In de weide hebben koeien meer mogelijkheden om hun natuurlijk gedrag uit te oefenen en weidegang komt beter tegemoet aan de biologische behoeften van de koe. Belangrijke onderdelen van het natuurlijk gedrag van de koe zijn onder andere: exploratief gedrag, gesynchroniseerd gedrag en het houden van een individuele afstand ten opzichte van koppelgenoten waarbij uitwijken mogelijk is om agonistisch gedrag te voorkomen. In de weide bewegen koeien beter en kunnen ze makkelijker opstaan en gaan liggen. Koeien liggen in de weide langer. Een ligtijd van 9 – 14 uur is essentieel voor de koe. Een koe geeft zelf de voorkeur aan de weide, wanneer de weersomstandigheden niet extreem zijn en de ondergrond van de weide niet te hard is.

In het algemeen kan gesteld worden dat de infectiedruk in de weide lager is dan op stal. Belangrijke aandoeningen als mastitis, klauwaandoeningen/kreupelheden en longproblemen komen in de weide minder voor dan op stal. Weidegang wordt vaak gezien als een ondersteuning voor herstel van aandoeningen die tijdens de stalperiode zijn opgetreden.

Bepaalde insecten, parasieten en ziektekiemen kunnen specifiek in de weideperiode gezondheidsproblemen veroorzaken. Deze problemen kunnen door middel van een gericht management worden ondervangen. De positieve effecten van weidegang op de gezondheid en het welzijn van melkkoeien worden gerealiseerd wanneer er in de wei voor voldoende beschutting gezorgd wordt tijdens koud en nat weer en tijdens hitteperiodes.

Verder is het van belang dat de grootte van de weide is aangepast aan de grootte van de koppel. Ook de periode van weidegang dient voldoende lang te zijn, minimaal 120 dagen gedurende 6 – 8 uur per dag, om een positief effect op de gezondheid en het welzijn van de koeien te hebben. Bovendien dient het voermanagement tijdens de weideperiode aangepast te zijn aan de huidige hoogproductieve koe.

Doordat de koe meer mogelijkheden heeft om in de wei haar natuurlijk gedrag uit te oefenen en door de positieve effecten van weidegang op de gezondheid en het welzijn van de koe komt de integriteit van de koe in de weide minder in het gedrang dan op stal.

Aanbevelingen en conclusies

1. Duurzame melkveehouderij is een zorgvuldige afweging van economische, ecologische en sociaal-ethische aspecten.
2. De gezondheid, het welzijn en de integriteit van melkkoeien kunnen in principe het beste gewaarborgd worden wanneer de dieren gedurende een deel van het jaar toegang tot weidegang hebben.
3. Echter aan weidegang zijn een aantal voorwaarden verbonden. De bedrijfsomstandigheden moeten geschikt zijn en het management moet aansluiten bij de behoeften van de huidige hoogproductieve melkkoe.
4. Specifieke aandachtspunten voor de stalrichting zijn:
 - De ligplaatsen moeten ruim zijn, aangepast aan de huidige grote koe, een zacht vloeroppervlak hebben en zo ingericht zijn dat de koe makkelijk kan gaan liggen en staan.
 - Het loopoppervlak moet 'zacht' zijn, niet glad en ruim
 - Een niet te hoge veedichtheid in de stal is van belang voor de gezondheid en het welzijn van de koeien
 - De inrichting van de stal moet zodanig zijn dat koeien hun natuurlijk gedrag kunnen uitoefenen en dat er voldoende rust is in de stal, daarvoor dienen belemmeringen door afscheidingen zo veel mogelijk te worden vermeden.
5. Deze vier aspecten leveren in de weide, onder goede omstandigheden en bij goed management, geen problemen op. De inrichting van de wei dient echter wel zodanig te zijn dat ook tijdens meer extreme weersomstandigheden de gezondheid en het welzijn van de koeien gewaarborgd kan worden.
6. De veehouder heeft, volgens de Wet Dieren, de plicht te zorgen voor de gezondheid en het welzijn van zijn koeien.
7. De dierenarts zal weidegang in principe stimuleren en adviseren tot het behoud van weidegang binnen een aantal randvoorwaarden. De dierenarts kan met zijn kennis op bedrijfsniveau een bijdrage leveren aan het oplossen van knelpunten die weidegang belemmeren.
8. Het imago van de Nederlandse melkveehouderij is gediend met weidegang. Weidegang draagt bij aan een open karakter en maatschappelijke acceptatie van de sector.
9. Op dit moment is er een kloof tussen de feitelijke situatie in de melkveehouderij en de kennis hierover bij de burgers. Voorlichting van burgers en consumenten zal bijdragen aan bewustwording ten aanzien van productiesystemen, productie-eisen, consequenties voor prijs en koopgedrag.
10. De aanbevelingen en conclusies gelden in principe voor alle runderen, dus ook voor vrouwelijk vleesvee en fokdieren, die langer dan 1 jaar gehouden worden.

Dit standpunt is gebaseerd op het standpunt Nota Weidegang en huisvesting van melkvee in Nederland d.d. 21-11-2006.

De gehele nota kunt u vinden op <https://www.knmvd.nl/over-ons/standpunten/item/10835331/Standpunt-over-weidegang-en-huisvesting-van-melkvee-in-Nederland>